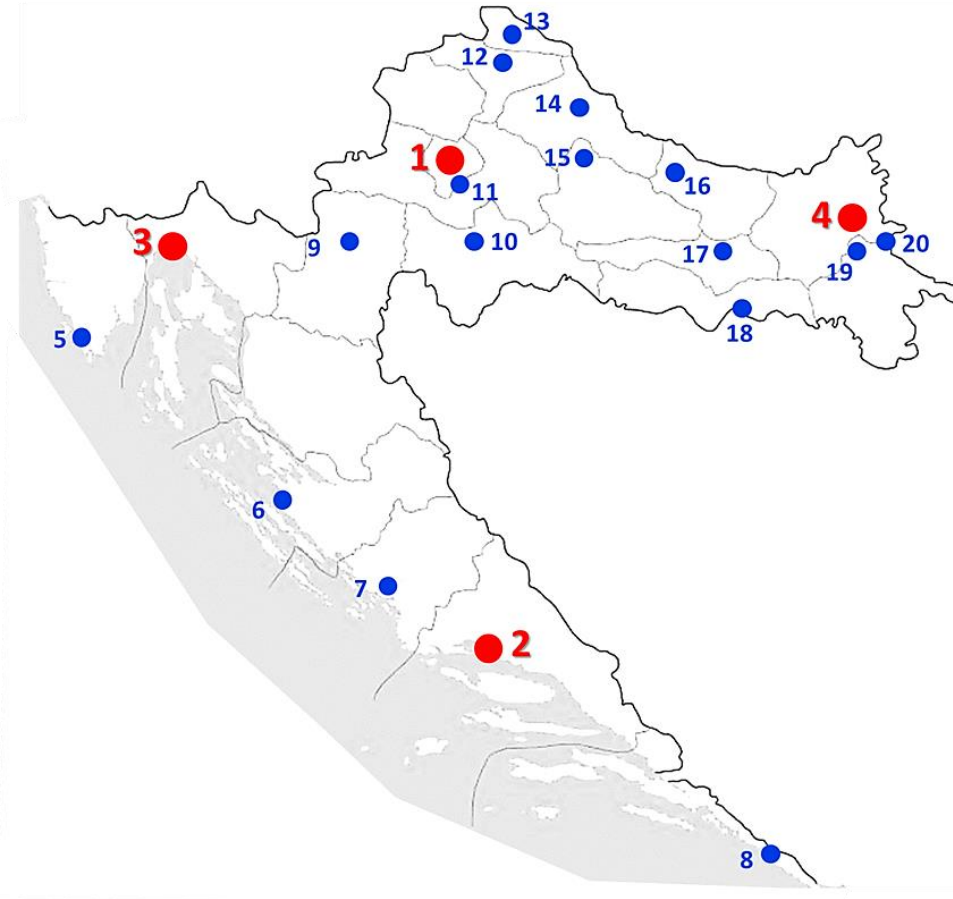

16. Na crte sa strane, upiši imena gradova prikazanih brojevima na karti:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____
13. _____
14. _____
15. _____
16. _____
17. _____
18. _____
19. _____
20. _____

STANOVNIŠTVO HRVATSKE

- prvi popis stanovništva u Hrvatskoj – **1857.** – oko **2,2 mil.** st.
- po zadnjem popisu iz 2021. – **3,87 mil.** st (27. u Europi)
- do sada je provedeno **17 popisa** stanovništva Hrvatske (na 5 popisa bilježimo pad broja stanovništva)

PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA

- **STOPA RODNOSTI** ili nataliteta – broj živorođene djece na 1000 stanovnika (2021.: 9,4 ‰)
- **STOPA SMRTNOSTI** ili mortaliteta – broj umrlih na 1000 stanovnika (2021.: 16,2 ‰)
- **STOPA PRIRODNE PROMJENE** – razlika između stope rodnosti i smrtnosti (2021.: -6,8 ‰)
- **DEMOGRAFSKA TRANZICIJA** – prijelaz s **visokih stopa** rodnosti i smrtnosti s **malim i nepostojanim prirodnim prirastom**, na **niske stope** rodnosti i smrtnosti s **malim ali postojanim** prirodnim prirastom
- Hrvatska je prošla demografsku tranziciju i od 1980-ih ulazi u **posttranzicijsku fazu** demografskog razvoja – prirodni pad broja stanovništva – **veća stopa mortaliteta od nataliteta**

GUSTOĆA NASELJENOSTI – 68,7 st/km²

- **neravnomjerna naseljenost** – zbog prirodnih, gospodarskih i prometnih uvjeta
- **rijetko naseljeni otoci** (25 st/km²) i **Gorsko-kotlinska Hrvatska** (12 st/km²)
- **najgušće naseljena Središnja Hrvatska** (107 st/km²) i **veći gradovi**
  - **Međimurska** (156 st/km²) i **Varaždinska** županija (>130 st/km²)
  - **Grad Zagreb** (1232 st/km²)
  - okolica Zagreba – 19% stanovništva – središte naseljenosti Hrvatske
  - Zagreb + Split + Rijeka = **1/4** stanovništva na **2%** površine

STRUKTURA STANOVNIŠTVA

- **BIOLOŠKA STRUKTURA STANOVNIŠTVA** je sastav stanovništva prema dobi i spolu
- u Hrvatskoj je više ženskog (**51,8%**) nego muškog (**48,2%**) stanovništva, posebno starije dobi
- **KOEFICIJENT MASKULINITETA** – broj muškaraca na 100 žena
- **stanovništvo Hrvatske stari** (posebno u posljednjih 20 god)
  - **21% mladog** (0-19 god), **55% zrelog** (20 – 59 god) i **24% starog** (više od 60 god)
  - prosječna starost – **44,2 godine** (2021.)
  - očekivano trajanje života (za rođene 2019.) – **M: 75 god; Ž: 81 god.**
- **najstarije stanovništvo** u Ličko-senjskoj županiji (45 god) i Šibensko-kninskoj (44 god)
- **najmlađe stanovništvo** u Međimurskoj županiji – 40 god u prosjeku

MIGRACIJA STANOVNIŠTVA HRVATSKE

- **MIGRACIJA** – promjena mjesta stalnog boravka trajno ili privremeno, na manju ili veću udaljenost
- prema smjeru prostornog kretanja razlikujemo:
  - **IMIGRACIJU** ili **USELJAVANJE**
  - **EMIGRACIJU** ili **ISELJAVANJE**
- **MIGRACIJSKI SALDO** ili **MIGRACIJSKA BILANCA** – razlika između broja doseljenih i broja iseljenih
- **autohtone hrvatske manjine u Europi:**
  - Gradišćanski Hrvati – Austrija
  - Karaševski Hrvati – Rumunjska
  - Moliški Hrvati – Italija
  - Janjevci – Kosovo
  - Bunjevci i Šokci – Vojvodina
  - Moravski Hrvati – Češka
- **DERURALIZACIJA** – napuštanje sela
- **URBANIZACIJA** – porast broja gradskog stanovništva
- **DEAGRARIZACIJA** – prestanak bavljenja poljoprivredom
- **ODLJEV MOZGOVA** ili *brain drain* – migracija visoko obrazovane radne snage koja odlazi nakon školovanja u potrazi za boljim poslom i uvjetima života

NASELJA HRVATSKE

- Hrvatska je upravno podijeljena na:
  - **21** županiju (20 županija + Grad Zagreb kao 21. županija)
  - **128** upravnih gradova
  - **429** općina
  - **4** NUTS regije (Panonska HR, Jadranska HR, Sjeverna HR i Grad Zagreb)
- u Hrvatskoj je ukupno **6 756 naselja**
- **45%** stanovništva živi na selu, **55%** u gradovima (stupanj urbanizacije)

SEOSKA NASELJA

- **SELO** je naselje s manjim brojem stanovnika koje se bavi uglavnom **primarnim djelatnostima** (*poljoprivreda, stočarstvo, ribarstvo*)
- **45%** stanovništva Hrvatske živi na selu
- **najmanja sela** su u Gorsko-kotlinskoj Hrv., na otocima, u Istri i Dalmatinskoj zagori
- **najveća sela** su u Istočnoj Hrvatskoj:
  - **Čepin** (11 600 st) i **Višnjevac** (7 200), **Darda** (6 900) i **Tenja** (7 400) kod Osijeka, **Pitomača** (10 000 st) kod Virovitice, **Gunja** (3 750 st) kod Županje i **Ivankovo** (8 000 st) kod Vinkovaca
- u Hrvatskoj je **6 617 seoskih naselja** u prosjeku sa **360** stanovnika
- tri osnovna tipa seoskih naselja: **raštrkana, grupirana i osamljena**

GRADSKA NASELJA

- **GRAD** je veće naselje u kojem je većina stanovništva zaposleno u **sekundarnim, tercijarnim i kvartarnim djelatnostima**
- prema **veličini** razlikujemo:
  - **velike** gradove – Zagreb, Split, Rijeka i Osijek
  - **srednji** gradovi – više od 7 000 stanovnika
  - **mali** gradovi – više od 2 000 stanovnika
- u Hrvatskoj je **139 gradskih naselja** (**128** su **upravni gradovi**)
  - **55% stanovništva** živi u gradovima (1857. – 12%; 1948. – 25%; 2011.- 54%)
- po popisu 2011. – **19 gradova** ima više od 20 000 st
- **neravnomjeran raspored gradova – više gradova je na obali**
  - Splitsko-dalmatinska županija – 16 gradova
  - Primorsko-goranska – 14 gradova
  - Istarska – 10 gradova
  - Brodsko-posavska – 2 grada

NODALNO-FUNKCIONALNE REGIJE / MAKROREGIJE

- gradovi imaju utjecaj na svoju okolicu – **gravitacijska zona grada**
  - **gospodarska, uslužna, obrazovna, upravna, kulturna i dr. funkcija grada**

4 MAKROREGIJE (*makroregionalna središta*):

1. **ZAGREBAČKA – Zagreb**
  - **regionalna središta:** Karlovac, Varaždin, Čakovec, Sisak, Bjelovar, Koprivnica, Virovitica, Velika Gorica
2. **SPLITSKA – Split**
  - **regionalna središta:** Zadar, Šibenik, Dubrovnik
3. **RIJEČKA – Rijeka**
  - **regionalno središte:** Pula
4. **OSIJEČKA – Osijek**
  - **regionalna središta:** Slavonski Brod, Vukovar, Vinkovci i Požega